

Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni koosoleku protokoll nr 106

23. jaanuaril 2020 kell 10.00 - 12.30

Võtsid osa: komisjoni liikmed Liisa Oviir, Kaarel Tarand, Airi Mikli, Helen Hääl, Aivar Riisalu (asendusliige – lahkus kl 11.45), Raul Siem, Väino Linde ja Heiki Sibul ning komisjoni ametnikud Zoja Masso ja Helin Leichter

Kutsutud: Ragne Kõuts-Klemm

Juhatas: Liisa Oviir, alates kl 11.55 Kaarel Tarand

Protokollis: Zoja Masso

Päevakord:

1. Vaba ajakirjandus vs munitsipaalmeedia
2. Käimasolevad kohtumenetlused ja ettekirjutused
3. Saabunud kirjad
4. Ülevaade 2019. a aruannetest

1. Vaba ajakirjandus vs munitsipaalmeedia

Dr Ragne Kõuts-Klemm, TÜ ajakirjandussotsioloogia dotsent, tegi ettekande vaba ajakirjanduse toimimise põhimõtetest ja vaba ajakirjanduse ning munitsipaalmeedia erinevustest.

2. Käimasolevad kohtumenetlused ja ettekirjutused

- 2.1. Keskerakonna (KE) sularahajääk: 14.02.2017 ettekirjutus nr 60, mis tehti keelatud annetuse (anonüümse) summas 110 000 eurot kandmiseks riigieelarvesse ja mille täitmise tähtaeg oli 15.03.2017. KE vaidlustas ettekirjutuse kohtus ja sai esialgse õiguskaitse. Halduskohus otsustas jätta KE kaebuse ettekirjutuse tühistamiseks rahuldamata, samuti Ringkonnakohus. KE esitas kassatsioonkaebuse, mis võeti menetlusse 5.11.2019.
- 2.2. Keskerakonna (KE) vaadete propageerimine väljaandes „Stolitsa“, mis on käsitletav erakonna ja selle liikmete avalike vahendite arvel tehtud valimiskampaaniana (menetlus algatati Tallinna linnavolikogu Reformierakonna fraktsiooni avalduse alusel). Komisjon tegi ettekirjutused KE-le, Taavi Aasale (T. A) ja Aleksandr Tšaplõginile (A. T.) avalikest vahenditest saadud annetuse tagastamiseks Tallinna linnavalitsusele.
 - 2.2.1. KE vaidlustas ettekirjutuse (nr 70) kohtus, sai selle täitmise suhtes esialgse õiguskaitse; Halduskohus jättis kaebuse ettekirjutuse tühistamiseks rahuldamata; Ringkonnakohus jättis kaebuse rahuldamata; KE esitas kassatsioonkaebuse, mida Riigikohus keeldus menetlusse võtmast 5.11.2019. Ettekirjutus täideti kolmes osas, viimane osamakse 09.01.2020.
 - 2.2.2. T. A. täitis ettekirjutuse (nr 71), kuid vaidlustas selle kohtus; Halduskohus jättis kaebuse ettekirjutuse tühistamiseks rahuldamata; Ringkonnakohus otsustas 20.12.2019 jätta kaebus ettekirjutuse tühistamiseks rahuldamata. T. A. esitas kassatsioonkaebuse.

- 2.2.3. A. T. vaidlustas ettekirjutuse (nr 72) kohtus; kohus ei kohaldanud esialgset õiguskaitset ja A. T. täitis ettekirjutuse; Halduskohus jättis kaebuse ettekirjutuse tühistamiseks rahuldamata; Ringkonnakohus jättis kaebuse rahuldamata; A. T. esitas kassatsioonkaebuse, mille Riigikohus võttis menetlusse 24.09.2019.
- 2.3. PBK saatesarja „Russkii vopros“ saated perioodil 02.09.2017-14.10.2017 – komisjon algatas menetluse Keskerakonna (KE) suhtes erakonnaseaduse võimaliku rikkumise tuvastamiseks, mis seisneb erakonna valimispropaganda tegemises avalikes vahendite arvelt. Komisjon tegi KE-le ettekirjutuse (nr 74) keelatud annetuse tagastamiseks, mille täitmise tähtaeg oli 19.11.2018. KE vaidlustas ettekirjutuse kohtus, sai esialgse õiguskaitse. Halduskohus otsustas 15.11.2019 jätta KE kaebus rahuldamata. KE esitas apellatsioonkaebuse.
- 2.4. Keskerakonna (KE) poolt perioodil 2009-2016 Midfield OÜ-lt saadud soodustatud hinnaga teenused ja erakonna kulude tasumine Midfield OÜ poolt summas 1,02 mln eurot – komisjoni 08.04.2019 ettekirjutus nr 77 keelatud annetuse tagastamiseks Midfield OÜ-le. KE vaidlustas ettekirjutuse kohtus, sai esialgse õiguskaitse. Midfield kaasati halduskohtumenetlusse. Midfield esitas hagiavalduse KE vastu Maakohtule (käsundita asjaajamise sätete alusel), millega seoses küsis Halduskohus poolte seisukohti haldusmenetluse peatamiseks kuni tsiviilasjas jõustunud kohtuotsuseni. Komisjon oli peatamise vastu, KE soovis haldusmenetluse peatamist, kohus pole peatamise osas otsust veel teinud.
- 2.5. Erakonna Eestimaa Rohelised (ROH) 12.10.2018 ettekirjutus (nr 75), mis tehti keelatud annetuse tagastamiseks oma võlausaldajatele, et sellega lõpetada erakonna krediteerimine viimaste poolt. Erakond vaidlustas ettekirjutuse kohtus, kes otsustas 26.06.2019 jätta kaebus ettekirjutuse tühistamiseks rahuldamata, milline otsus jõustus 27.07.2019. Ettekirjutuse täitmiseks rakendas komisjon erakonnale sunniraha 500 eurot, mille erakond tasus, kuid ettekirjutust ei täitnud. Komisjon tegi erakonnale teistkordse sunniraha hoiatuse summas 1 500 eurot. Erakond esitas komisjonile finantskava, mille kohaselt loodetakse 2020. a keskpaigaks saavutada positiivne majanduslik tulemluulise suurendamise teel ja ettekirjutuses nõutud kohustused oma võlausaldajate ees täita.
- Otsustati:**
- Kohustada Erakonda Eestimaa Rohelised esitama komisjonile hiljemalt 12.02.2020 järgmised dokumendid:
- 1) Erakonna volikogu poolt 08.02.2020 koosolekul kinnitatud 2020. aasta finantsplaan;
 - 2) Erakonna jaanuarikuu finantstulemused, st bilanss seisuga 31.01.2020;
 - 3) Võlausaldajatega kahepoolset allkirjastatud maksegraafikud;
 - 4) Erakonna poolt kuupäevani 12.02.2020 sooritatud vanade võlgade tasumise kohta maksedokumentid.
- 2.6. Komisjon tegi Mihhail Kõlvartile (M.K.) 26.07.2019 ettekirjutuse (nr 78) keelatud annetuse (infolehes Stolitsa avaldatud reklaamartikli maksumus) tagastamiseks Tallinna linnale summas 1011,84 eurot. M. K. vaidlustas ettekirjutuse kohtus. Kohtuistung toimub 08.04.2020.
- 2.7. Komisjon tegi Keskerakonnale (KE) 26.07.2019 ettekirjutuse (nr 79) keelatud annetuse (infolehes Pealinn avaldatud reklaamartiklite maksumus) tagastamiseks Tallinna linnale summas 1138,32 eurot. Erakond vaidlustas ettekirjutuse kohtus. Kaebuses on väide, et erakond tasus ettekirjutuses märgitud summa Tallinna linnale (maksedokument ei ole lisatud). Kohtuistung toimus 16.10.2019, kuid menetlus peatati kuni Riigikohtu otsuseni A. Tšaplõgini kassatsioonkaebuses (vt p 2.2.3).

- 2.8. Keskerakond (KE) pöördus Halduskohtu poole komisjoni 15.08.2019 koosolekul tehtud otsuse tühistamiseks ja nõudmisega kohustada komisjoni uuesti läbi vaatama T. L. 25.06.2019 tehtud avaldus. Halduskohus tagastas kaebuse kaebeõiguse puudumise tõttu. KE esitas Ringkonnakohtule määruskaebuse Halduskohtu määruse tühistamiseks ja uue määruse tegemiseks, millega võtta KE kaebus menetlusse. Ringkonnakohus jättis määruskaebuse rahuldamata. KE esitas määruskaebuse Riigikohtusse.
- 2.9. Tõnis Paltsi (T. P.) Riigikogu 2015 valimiskampaania aruandest seisuga 30.09.2018 nähtub, et ta võlgneb kolmele juriidilisele isikule kokku 9 348 eurot. Komisjon tegi T.P.-le valimiskampaania aruandes deklareeritud kulude ja nende tasumise asjaolude kohta 13.12.2018 järelepärimise, mille vastuses lubas T. P. valimisvõlad tasuda tarnijatega koosõlastatud maksegraafikute alusel. Oktoobri-, novembri- ja detsembrikuu graafikujärgsete maksete kohta on T. P. esitanud dokumendid.
- 2.10. Komisjon tegi Yana Toomile 17.12.2019 ettekirjutuse (nr 82) keelatud annetuse (infolehes Stolitsa avaldatud reklaamartikli maksumus) tagastamiseks Tallinna linnale summas 252,96 eurot Ettekirjutus edastati talle samal päeval, kuid mille vastuvõtmist pole Toom senini kinnitanud.

3. Saabunud kirjad

- 3.1. Komisjon tegi 31.10.2019 Eesti Keskerakonnale järelepärimise selgitamaks meetmeid, millega oleks tagatud erakonna pikaajaliselt ja suures summas arvevõlgade likvideerimine erakonnaseaduses lubatud viisil, so kas turutingimustel võetud pangalaenu või turutingimusel sõlmitud maksete ajatamise kokkuleppega. Erakond esitas finantsplaani, millest selgub, et varasemad pikaajalised võlad suudetakse likvideerida 2020. a lõpuks. Lisaks esitas erakond suurima võlausaldajaga sõlmitud maksegraafiku pikaajaliste arvevõlgade tasumise kohta, millest aga ei selgu, kas ajatatud maksetega kaasneb turutingimustele vastav viivistasu.

Otsustati:

A. R. taandas ennast küsimuse arutelult ja ühtlasi lahkus koosolekult kl.11.45

Teha Eesti Keskerakonnale täiendav järelepärimine eelnimetatud maksegraafikuga seotud asjaolude kohta.

- 3.2. Reformierakond vastas komisjoni järelepärimisele, milles täpsustas erakonna pikaajalise võlgnevuse tasumiseks sõlmitud maksegraafiku asjaolusid.

Liisa Oviir lahkus, juhatamist jätkas Kaarel Tarand

- 3.3. Raimond Kaljulaid pöördus komisjoni poole küsimusega, kas erakond võib teha valimiskampaaniat oma liikmele, kes kandideerib valimisliidu nimekirjas ja kas selline tegevus on käsitlevat valimisliidule tehtud juriidilise isiku annetusena. Komisjon leidis, et kehtiv erakonnaseadus ei võimalda sellist olukorda üheselt lahendada.

Otsustati:

- 1) Küsida esitatud küsimuse tõlgendamiseks Riigikogu õigus- ja analüüsiosakonnalt õiguslikku hinnangut, täiendades küsimust juhuga, kui erakond teeb valimiskampaaniat liikmele, kes kandideerib üksikkandidaadina.

- 2) Vastata Raimond Kaljulaidile pärast õigusliku hinnangu saamist.
- 3.4. Komisjonile laekus Tallinna Linnavolikogu Reformierakonna fraktsioonilt avaldus, milles juhitakse tähelepanu asjaolule, et Mustamäe linnaosa vanem Lauri Laats teeb eneseklaami Mustamäe linnaosa lehes, mille väljaandjaks on Mustamäe LOV ja mida rahastatakse Tallinna linna eelarvest ning palutakse komisjonil kontrollida, kas ja kui suures ulatuses on antud juhul tegemist poliitilise reklaamiga avalikest vahenditest.

Otsustati:

Algatada menetlus võimaliku keelatud annetuse tuvastamiseks juriidilise isiku annetuse vastuvõtmise ja avalike vahendite valimiskampaaniaks kasutamise alustel.

- 3.5. Delfi ajakirjanik Sarah Adamson esitas komisjonile päringu, kas EKRE portaali Uued Uudised poolt kogutud annetused lähevad erakonnale ja kas see on seaduslik.

Otsustati:

Teha Eesti Konservatiivsele Rahvaerakonnale järelepärimine eelnimetatud annetustega seotud asjaolude täpsustamiseks.

4. Ülevaade 2019. a aruannetest

Järgmistel erakondadel on esitamata järgmised aruanded:

- Eesti Iseseisvuspartei (EIP) – kvartaliaruanded 3. kv 2018 kuni 4. kv 2019; 2017.a ja 2018. a majandusaastate aruanded;
- Eesti Vabaduspartei-Põllumeeste Kogu (EVP-PK) – 4. kv 2019 bilanss; 2017.a ja 2018. a majandusaastate aruanded;
- Rahva Ühtsuse Erakond – 4. kv 2019 aruanded;
- Erakond Rahva Tahe (RT) – kvartaliaruanded 2019;
- Eesti Ühendatud Vasakpartei – 4. kv 2019 bilanss ja ostuvõlgade aruanne.

Lisaks komisjonile esitamata aruannetele on erakondadel EIP ja EVP-PK täitmata ka muid seadustes sätestatud kohustusi Maakohtu registriosakonna ees. Viimane on EIP-le teinud majandusaasta aruande esitamata jätmise eest kustutamishoiatuse ja EVP-PK-le majandusaasta aruande esitamata jätmise eest kustutamishoiatuse ja sundlõpetamise hoiatuse erakonna juhatuse puudumise eest.

Erakondadest kolmel suuremal on netovara seis aasta lõpuseisuga suures ulatuses negatiivne: Reformierakonnal -430 tuh eurot, Keskerakonnal -674 tuh eurot ja Sotsiaaldemokraatidel -550 tuh eurot. Negatiivne netovara seis on otseses seoses võlgnevusega, mis on kestnud sama pikka aega, kui on kestnud netovara negatiivne seis.

Komisjonile esitatud finantsplaanides on erakonnad väljendanud lootust jõuda negatiivsest seisust positiivsesse seisu: Reformierakond 2. kvartalis 2020, Keskerakond 3. kvartalis 2020 ja Sotsiaaldemokraadid 1. kvartalis 2021.

/allkirjastatud digitaalselt/

Liisa Oviir/Kaarel Tarand
Koosoleku juhataja

/allkirjastatud digitaalselt/

Zoja Masso
Protokollija